

Valsts ieņēmumu
dienests

Informatīvais materiāls

Uzņēmumu ienākuma nodokļa piemērošana debitoru parādiem

01.11.2022.

Saturs

1. Debitoru parādu summu iekļaušana nodokļa bāzē.....	3
2. Debitoru parādu norakstīšanu reglamentējošie normatīvie akti.....	9

1. Debitoru parādu summu iekļaušana nodokļa bāzē

Kārtība, kādā piemēro uzņēmumu ienākuma nodokli nedrošiem debitoru parādiem, ir noteikta Uzņēmumu ienākuma nodokļa likuma (turpmāk – likums) 9. pantā "Nedrošie debitoru parādi".

2022. gada 21. aprīlī stājās spēkā grozījumi likuma 9. pantā, kas papildināja kārtību, kādā nedrošie debitoru parādi ir norakstāmi vai iekļaujami nodokļa bāzē.

Grozījumi likuma 9. pantā ir piemērojami uzkrājumiem, kas izveidoti, sākot ar 2018. gada 1. janvāri.

Debitora parāds, kas izveidojies līdz 2017. gada 31. decembrim

Piemēram, **debitora parāds izveidojās 2017. gadā** un tam tika izveidots uzkrājums. Komerksabiedrība 2022. gadā pieņem lēmumu norakstīt šo debitora parādu kā bezcerīgu. Debitora parādam, kurš bija izveidojies 2017. gadā, nepiemēro likuma 9. pantā noteikto kārtību, tomēr vērtē tā atbilstību likuma 9. panta trešajā daļā noteiktajiem nosacījumiem.

Debitora parāds neatbilst likuma 9. panta trešās daļas nosacījumiem. Debitora parādu norakstot finanšu grāmatvedībā, attiecīgo summu neiekļauj uzņēmumu ienākuma nodokļa bāzē un neapliek ar nodokli (nenorāda nodokļa deklarācijā). Gadījumā, ja šis parāds atbilst likuma 9. panta trešās daļas nosacījumiem, komerksabiedrība var samazināt nodokļa bāzi (deklarācijas 21. rindā) par debitora parāda summu, tai piemērojot koeficientu 0,75.

Gadījumā, ja debitora parāds izveidojās 2017. gadā un tam netika izveidots uzkrājums, tomēr tas atbilst likuma 9. panta trešās daļas nosacījumiem, komerksabiedrība, norakstot šo parādu 2021. gadā, samazina nodokļa bāzi (deklarācijas 21. rindā) par debitora parāda summu, tai piemērojot koeficientu 0,75. Vienlaikus komerksabiedrība samazina nesadalīto peļņu (ja tāda ir), kas uzkrāta līdz 2017. gada

31. decembrim, aizpildot deklarācijas 1.1. tabulā aili "Debitoru parādi, kuri samazinājuši ar nodokli apliekamo bāzi".

Nosacījumi debitora parāda summas aplikšanai ar nodokli

Uzņēmumu ienākuma nodokļa bāzē iekļauj un ar nodokli apliek **debitora parāda summu**, kura atbilst vienam no šādiem kritērijiem:

UIN piemērošana debitoru parādiem

1) debitora parāda summas apmērā **izveidots uzkrājums** nedrošiem parādiem, tā ir iekļauta kā izmaksa peļņas vai zaudējumu aprēķinā un parāds nav atgūts **36 mēnešu laikā (60 mēnešu laikā, ja debitoram uzsākta maksātnespējas procedūra)** no uzkrājuma izveidošanas dienas vai tam šajā periodā nav piemērojams šā panta trešajā daļā minētais atbrīvojums;

2) tā ir iekļauta zaudējumos (izdevumos), ja pirms tam attiecīgajam debitora parādam **nav izveidots uzkrājums** un parāda summai nav piemērojams likuma 9. panta trešajā daļā minētais atbrīvojums;

3) par to **izveidots uzkrājums** nedrošiem parādiem, tā ir iekļauta kā izmaksa peļņas vai zaudējumu aprēķinā atbilstoši likuma 9. panta septītās daļas 3. punktam un **parāds nav atgūts 60 mēnešu laikā**, skaitot no parāda rašanās brīža, kad preču un pakalpojumu saņēmējam bija jānorēķinās ar preču piegādātāju vai pakalpojumu sniedzēju, bet samaksa netika veikta, un parāda summai nav piemērojams šā panta trešajā daļā minētais atbrīvojums.

Minēto 1. punkta kritēriju neattiecinā uz debitora parādu, kuram izveidots uzkrājums nedrošiem parādiem atbilstoši starptautiskajam finanšu pārskatu standartam Nr. 9 "Finanšu instrumenti" un vienlaikus izpildās šādi nosacījumi:

1) zvērināts revidents ir sniedzis revidenta ziņojumu par finanšu pārskatu;

2) nodokļa maksātājs nodrošina katrā uzkrājumos iekļautā debitora parāda izsekojamību;

3) nodokļa maksātājam ir izveidota debitoru parādu atzīšanas, atgūšanas un norakstīšanas grāmatvedības uzskaites kārtība.¹

Ir noteikts pārejas laika nosacījums – **debitora parādiem, kuriem izveidots uzkrājums līdz 2021. gada 31. decembrim**, periods nodokļu bāzes palielināšanai ir **60 mēneši no uzkrājuma izveidošanas dienas.²**

1. piemērs

Komerksabiedrībai debitora parāds izveidojās 2021. gadā, un tam tika izveidots uzkrājums. Komerksabiedrība šo debitora parādu neiekļauj nodokļa bāzē un neaplied ar nodokli 60 mēnešus (jeb piecus gadus) no uzkrājuma izveidošanas dienas (neatkarīgi no tā, vai tā piemēro vai nepiemēro starptautisko finanšu pārskatu standartu Nr. 9 "Finanšu instrumenti").

Pēc 60 mēnešu perioda beigām komerksabiedrība debitora parādu iekļaus nodokļa bāzē, ja līdz tam parāds netiks atmaksāts vai tam neizpildīsies likuma 9. panta trešās daļas nosacījumi.

¹ Likuma 9. panta septītā daļa.

² Likuma pārejas noteikumu 47. punkts.

2. piemērs

*Komerksabiedrībai 2021. gadā ir izveidojies debitora parāds, tam netika veidots uzkrājums, piemēram, komerksabiedrība to uzskatīja par nenozīmīgu. Lai gan komerksabiedrība veica nepieciešamās parāda piedziņas un atgūšanas darbības, debitora parāds **netika samaksāts, un komerksabiedrība 2022. gada oktobrī nolēma attiecīgo parādu norakstīt izdevumos (zaudējumos).***

Minētais debitora parāds neatbilst likuma 9. panta trešās daļas nosacījumiem.

Nemot vērā, ka debitora parādam netika izveidots uzkrājums, attiecībā uz to nav piemērojams 60 mēnešu periods, kurā tiek atlikta nodokļa samaksa.

Tādēļ, aizpildot 2022. gada decembra uzņēmumu ienākuma nodokļa deklarāciju, komerksabiedrība minēto debitora parāda summu iekļauj nodokļa bāzē un apliek ar uzņēmumu ienākuma nodokli (deklarācijas 6.2. rindā).

Nodokļa maksātājam jānodrošina uzkrājuma izveidošanas izsekojamība katram debitora parādam, lai nodrošinātu 36 vai 60 mēnešu izsekojamību.

Katrs nodokļa maksātājs var patstāvīgi izlemt par to, kādas tieši darbības/pasākumus tas veiks un kādos termiņos, lai atgūtu nesamaksāto parāda summu. Piemēram, atgādina parāda samaksas datumus debitoram (rakstveidā, pa tālruni utt.), nosūta lūgumus, atgādinājumus vai brīdinājumus, kuros informē debitoru par nesamaksātajām parādu summām, vai citādi informē savus debitorus.

Kad debitora parāds izveidojies?	Vai debitora parādam veidots uzkrājums?	Vai piemēro SFPS Nr. 9 “Finanšu instrumenti”?	Cik mēnešus var neiekļaut UIN bāzē?	Vai izpildās UIN likuma 9. panta trešās daļas nosacījumi?	Vai apliek ar UIN?
01.01.2018.– 31.12.2021.	Jā	Jā	60	Nē	Apliek ar UIN (pēc tam, kad pagājuši 60 mēneši)
				Jā	Neapliek ar UIN
01.01.2018.– 31.12.2021.	Jā	Nē	60	Nē	Apliek ar UIN (pēc tam, kad pagājuši 60 mēneši)
				Jā	Neapliek ar UIN
01.01.2018.– 31.12.2021.	Nē	Nē	0	Nē	Apliek ar UIN (tajā pārskata gadā, kad parāds norakstīts izdevumos)
				Jā	Neapliek ar UIN

UIN piemērošana debitoru parādiem

01.01.2022. vai turpmāk	Jā	Jā	60	Nē	Apliek ar UIN (pēc tam, kad pagājuši 60 mēneši)
				Jā	Neapliek ar UIN
01.01.2022. vai turpmāk	Jā	Nē	36	Nē	Apliek ar UIN (pēc tam, kad pagājuši 36 mēneši)
				Jā	Neapliek ar UIN
01.01.2022. vai turpmāk	Nē	Nē	0	Nē	Apliek ar UIN (tajā pārskata gadā, kad parāds norakstīts izdevumos)
				Jā	Neapliek ar UIN

Nosacījumi, kuriem izpildoties, debitora parāda summas neapliek ar uzņēmumu ienākuma nodokli

Uzņēmumu ienākuma nodokļa bāzē neiekļauj parādu summas, ja nodokļa maksātājs veicis visas atbilstošās parādu piedziņas un atgūšanas darbības un **ir ievērots 1. punkta nosacījums un vēl viens no pārējiem nosacījumiem³**:

1) debitors ir Latvijas vai citas Eiropas Savienības dalībvalsts vai Eiropas Ekonomikas zonas valsts rezidents vai tās valsts rezidents, ar kuru Latvija noslēgusi konvenciju par nodokļu dubultās uzlikšanas un nodokļu nemaksāšanas novēršanu, ja šī konvencija ir stājusies spēkā;

2) debitors ir valsts vai pašvaldības kapitālsabiedrība, kas likvidēta atbilstoši attiecīgas institūcijas lēmumam;

3) ir tiesas spriedums par parāda piedziņu no debitora un tiesu izpildītāja akts par piedziņas neiespējamību un komercsabiedrība – debitore – ir izslēgta no uzņēmumu reģistra vai atbilstoša reģistra citā Eiropas Savienības dalībvalstī vai Eiropas Ekonomikas zonas valstī, vai valstī, ar kuru Latvija noslēgusi konvenciju par nodokļu dubultās uzlikšanas un nodokļu nemaksāšanas novēršanu, ja šī konvencija ir stājusies spēkā;

4) ir tiesas spriedums par parāda piedziņu no debitora – fiziskās personas – un tiesu izpildītāja akts par piedziņas neiespējamību;

5) debitora parāda summa ir mazāka nekā ar tās atgūšanu saistītie izdevumi, bet nav lielāka kā 20 *euro*;

6) debitora parāda piedziņa tiesas ceļā nav iespējama lietderības apsvērumu dēļ sakarā ar to, ka debitora parāda summa ir mazāka nekā ar tās atgūšanu saistītie izdevumi, ja iepriekš ir veikti pasākumi parāda atgūšanai, ievērojot nosacījumu, ka attiecīgā debitora parāda summa nepārsniedz 0,2 procentus no nodokļa maksātāja pārskata gada neto apgrozījuma, bet nav lielāka kā 500 *euro*;

7) parāda summa nav atgūta no debitora – fiziskās personas, kura nav ar uzņēmumu saistīta persona, dzēšot tam izsniegto aizdevumu un ievērojot nosacījumu,

³ Likuma 9. panta trešā daļa.

UIN piemērošana debitoru parādiem

ka attiecīgā dzēstā summa saskaņā ar likuma "Par iedzīvotāju ienākuma nodokli" 9. pantu netiek aplikta ar iedzīvotāju ienākuma nodokli;

8) parāda summa ir atzīta saskaņā ar kreditoru prasījumu reģistru, kad tiesa ir apstiprinājusi:

a) debitora – juridiskās personas, personālsabiedrības vai individuālā komersanta – maksātnespējas procedūras pabeigšanu,

b) debitora – fiziskās personas – bankrota procedūras pabeigšanu;

9) parāda summa saskaņā ar tiesas nolēmumu atbilst parādnieka tiesiskās aizsardzības procesā vai ārpus tiesiskās aizsardzības procesā tiesiskās aizsardzības procesa pasākumu plānā noteiktajam proporcionālam pamatparāda, līgumsoda vai procentu dzēšanas vai samazinājuma apmēram;

10) parāda summa nav atgūta no debitora, kura darbība ir apturēta, pamatojoties uz nodokļu administrācijas lēmumu, un tas ir izslēgts no komercreģistra;

11) debitors – fiziskā persona – ir miris;

12) debitors ir atbrīvots no parāda samaksas Fiziskās personas atbrīvošanas no parādsaistībām likumā noteiktajā kārtībā.

Nodokļa maksātājs patstāvīgi izvērtē, kurš no nosacījumiem piemērojams, atkarībā no tā konkrētās situācijas un debitora parāda summas lieluma.

3. piemērs

Komersabiedrībai ir debitors (juridiska persona), kurai 2022. gadā ir uzsākta maksātnespējas procedūra, kā arī attiecīgā debitora parāda summa ir atzīta saskaņā ar kreditoru prasījumu reģistru. Komersabiedrībai nav tiesību uzņēmumu ienākuma nodokļa aprēķināšanas vajadzībām norakstīt un neiekļaut uzņēmumu ienākuma nodokļa bāzē šo debitora parāda summu 2022. gadā, t. i., tajā gadā, kad maksātnespējas procedūra ir uzsākta. Minētais 8. punkta nosacījums – tiesa ir apstiprinājusi debitora – juridiskās personas – maksātnespējas procedūras pabeigšanu – būs izpildīts tikai tad, kad tiesa būs apstiprinājusi maksātnespējas procedūras pabeigšanu.

---

4. piemērs

Komersabiedrība ir noskaidrojusi, ka tās debitors nav atrodams, neatbild uz tālruņa zvaniem, vēstulēm un ir izslēgts no Latvijas Republikas Uzņēmumu reģistra. Tomēr attiecībā uz šo debitora parādu neizpildās neviens no likuma 9. panta trešajā daļā minētajiem nosacījumiem, t. sk. nav arī tiesas sprieduma par parāda piedziņu no debitora un tiesu izpildītāja akta par piedziņas neiespējamību, tādēļ komersabiedrība, norakstot šo debitora parāda summu finanšu grāmatvedībā, to iekļauj uzņēmumu ienākuma nodokļa bāzē un aplik ar nodokli (t. i., summu norāda pēdējā mēneša deklarācijas 6.2. rindā tajā gadā, kad attiecīgā summa norakstīta izdevumos).

---

5. piemērs

Komersabiedrība 2021. gada decembra deklarācijā nodokļa bāzē iekļāva debitora parāda summu un samaksāja par to uzņēmumu ienākuma nodokli. Taču minētais debitors 2022. gada novembrī atmaksāja komersabiedrībai visu parāda summu. Komersabiedrība 2022. gada decembra deklarācijā var samazināt aprēķināto nodokļa bāzi par atgūtā parāda summu, jo attiecīgā summa bija iekļauta nodokļa

---

bāzē un aplikta ar uzņēmumu ienākuma nodokli deklarācijā par 2021. gada decembri.⁴

Nodokļa maksātājs var samazināt uzņēmumu ienākuma nodokļa bāzi par:
1) tādu atgūtā parāda summu, kura ir bijusi iekļauta zaudējumos (izdevumos) vai par kuru izveidots speciālais uzkrājums nedrošiem parādiem, ja šī summa ir iekļauta ar uzņēmumu ienākuma nodokli apliekamajā bāzē kādā no iepriekšējo pārskata gadu taksācijas periodiem;
2) tādu parāda summu vai par tādu samazinātu speciālo uzkrājumu summu, kurai piemērojams šā panta trešajā daļā noteiktais atbrīvojums, ja šī summa ir iekļauta ar uzņēmumu ienākuma nodokli apliekamajā bāzē kādā no iepriekšējo pārskata gadu taksācijas periodiem.⁵

6. piemērs

Komerksabiedrība 2020. gadā iekļāva uzņēmumu ienākuma nodokļa bāzē norakstīto debitora parādu un samaksāja nodokli, bet 2022. gadā debitors šo parādu (1500 euro) samaksāja. Tātad komerksabiedrībai ir tiesības atgūt 2020. gadā samaksāto uzņēmumu ienākuma nodokļa summu par attiecīgo debitora parādu.

Aizpildot uzņēmumu ienākuma nodokļa deklarāciju, piemēram, uzņēmumam veidojas nodokļa bāze 2000 euro (deklarācijas 17. rindā) un deklarācijas 20. rindā tas norāda atgūto parādu 1500 euro, tādējādi samazinās maksājamais nodoklis un tas ir 100 euro $[(2000-1500) \times 0,2]$. Gadījumā, ja nodokļa bāze būtu mazāka par atgūto parādu 1500 euro, nodokļa maksātājs norādītu deklarācijas 31. rindā to nodokļa summu, kuru tas var saņemt atpakaļ no budžeta, jo ir atguvis debitora parādu, par kuru iepriekšējā 2020. gadā bija jau samaksājis uzņēmumu ienākuma nodokli.

7. piemērs

Komerksabiedrība vēlas piemērot likuma 9. panta trešās daļas nosacījumus situācijā, kad debitors ir nerezidents (reģistrēts Francijā un nodokļu vajadzībām – Francijas rezidents), kurš ir kļuvis maksātnespējīgs, t. i., ir pabeigts maksātnespējas process atbilstoši Francijas normatīvajiem aktiem.

Šādā situācijā, kad debitors ir citas Eiropas Savienības dalībvalsts rezidents, arī ir piemērojami 9. panta trešās daļas nosacījumi.

Tātad komerksabiedrībai izpildās likuma 9. panta trešās daļas 1. un 8. punkta nosacījums un tā noraksta debitora parādu grāmatvedības uzskaitē un neapliek ar uzņēmumu ienākuma nodokli. Proti, debitors – Eiropas Savienības dalībvalstī reģistrēts uzņēmums – ir pabeidzis maksātnespējas procedūru savā rezidences valstī, piemēram, uzņēmuma rīcībā ir dokumentārs pamatojums (t. i., ar attiecīgiem dokumentiem brīvā formā, kādi tie ir pieejami attiecīgajā valstī), ka debitora parāda summa ir saskaņota atbilstoši kreditoru prasījumu reģistram un ir tiesas lēmums par debitora atzīšanu par maksātnespējīgu, ar kuru maksātnespējas procedūra tiek pabeigta.

---

⁴ Likuma 9. panta piektās daļas 1. punkts.

⁵ Turpat.

Nodokļa maksātājs patstāvīgi nosaka debitoru parādu atzišanas, atgūšanas un norakstīšanas politiku savā grāmatvedības politikā.

2. Debitoru parādu norakstīšanu reglamentējošie normatīvie akti

Uzņēmumu ienākuma nodokļa likums

<https://likumi.lv/ta/id/292700-uznemumu-ienakuma-nodokla-likums>

Ministru kabineta 2017. gada 14. novembra noteikumi Nr. 677 "Uzņēmumu ienākuma nodokļa likuma normu piemērošanas noteikumi"

<https://likumi.lv/ta/id/295416-uznemumu-ienakuma-nodokla-likuma-normu-piemerosanas-noteikumi>

Starptautiskais finanšu pārskatu standarts Nr. 9 "Finanšu instrumenti"

[Konsolidēts TEKSTS: 32008R1126 — LV — 01.01.2022 \(europa.eu\)](https://www.eurostat.ec.europa.eu/indicators/consolidated-text-32008R1126)

Valsts ieņēmumu dienests

Materiāls sagatavots: 01.11.2022.

Materiāls pēdējo reizi aktualizēts: 01.11.2022.

Atsauksmes par materiāla kvalitāti vai priekšlikumus tā uzlabojumiem priecāsimies saņemt [Elektroniskās deklarēšanas sistēmas](#) sadaļā "Sarakste ar VID".